

Projecte SEGRE

Metodologia del projecte de Seguiment General dels Rapinyaires Forestals

El SEGRE (SEguiment General de Rapinyaires Forestals) és un programa de seguiment dels rapinyaires forestals diürns impulsat des de l'Institut Català d'Ornitologia amb el suport de la Diputació de Barcelona i el Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural de la Generalitat de Catalunya. L'objectiu del SEGRE és 1) fer un seguiment estandarditzat de les diferents espècies de rapinyaires forestals a Catalunya, 2) determinar tendències a llarg termini de les poblacions i 3) establir patrons d'abundància comparables entre diferents zones per les espècies d'estudi. Es tracta d'un programa de seguiment continu, que requereix un esforç reduït (4 matins / any), però mantingut any rere any.

El SEGRE es basa en el mapeig de territoris des d'un únic punt d'observació com a mètode per obtenir índexs d'abundància de les diferents espècies de rapinyaire. La metodologia bàsica és senzilla: al llarg de tres hores de cens, l'observador ha de comptar i anotar tots els individus de cada espècie i detallar el comportament de cada individu que vagi detectant. El punt clau per a l'obtenció de dades comparables any rere any és l'estandardització, és a dir, que tots els observadors facin el seu cens seguint unes pautes comunes.

El disseny del SEGRE i la participació en el projecte

El SEGRE pren la quadrícula UTM 2,5x2,5 km com a base per a determinar les zones de mostratge, on cal situar adequadament un únic punt d'observació que disposi d'una bona visibilitat de les zones del voltant. Tot i que intuïtivament els punts elevats semblen els més òptims, no han de ser necessàriament els millors punts de cens, sinó que cal buscar aquells que optimitzin la identificació de les espècies, és a dir cal prioritzar punts permetin detectar els individus amb un major contrast amb el fons (els rapinyaires es veuen més fàcilment davant el cel que contra una massa forestal) i, preferentment orientats al nord-oest per evitar tenir el sol de cara.

Si voleu participar al SEGRE, només heu de triar algun quadrat a Catalunya, preferentment a l'interior d'un espai de la xarxa Natura 2000, i comunicar-ho a la coordinació del projecte perquè us puguem enviar les fitxes de camp, el mapa del quadrat i acordar el punt d'observació. Si la zona triada es troba a l'interior d'un espai natural de protecció especial, el/la coordinador/a contactarà amb els gestors per determinar el millor punt des d'on fer el cens evitant molèsties a espècies sensibles. Si hi ha algun punt d'observació inactiu, re-activar-lo sempre tindrà prioritat davant d'iniciar un nou punt de cens.

Aligot comú
Buteo buteo

Abans de registrar-vos com col·laboradors del SEGRE, heu de tenir en compte algunes generalitats del projecte:

- Les quatre visites s'han de repetir sempre al mateix punt d'observació.
- S'intentarà que els observadors canviïn el mínim possible dins d'un any i entre anys.
- Per cada jornada d'observació al camp s'omplirà una fitxa de camp del seguiment encara que no s'observi cap individu.
- Les observacions a camp es realitzaran des de distàncies que en cap cas puguin provocar molèsties als exemplars. Tot i que no és objectiu del projecte detectar nius actius, a vegades, des del punt d'observació se'n poden detectar. En aquest cas, no es realitzaran acostaments als nius innecessaris ni es realitzarà control del nombre d'ous o de polls als nius més enllà de les pròpies observacions des del punt d'observació.
- És convenient, triar be el punt d'observació abans de començar els censos. Per això, es recomana fer alguna visita abans de començar i, quan el punt estigui del tot triat, caldrà enviar les coordenades del punt d'observació a la coordinació.

Quan es fan els censos?

El quadrat del SEGRE s'haurà de censar quatre vegades durant la temporada de nidificació. El primer cens es farà dins el període comprès entre el 1 de març i el 15 d'abril, el segon entre el 16 d'abril i el 15 de maig, el tercer entre el 16 de maig i el 15 de juny, i finalment, l'últim, entre el 16 de juny i el 15 de juliol. La raó de fer tants censos durant el període reproductor i separar-los en quatre períodes diferents és la necessitat d'adaptar els períodes de cens als moments de màxima activitat reproductora de les diferents espècies de rapinyaires.

Hi ha, però, una condició important que cal afegir: entre cada cens, cal que hi hagi una separació mínima de 15 dies. A més, és preferible que els censos es realitzin durant els primers 15 dies de cada període, per poder estandarditzar, tant com sigui possible, la presa de mostres entre els diferents observadors i anys de mostratge. Un altre punt important del SEGRE és la necessitat de realitzar els censos en bones condicions meteorològiques. La pluja, la boira i, molt especialment el vent, disminueixen l'activitat dels ocells i, a més, també redueixen la capacitat de detecció de l'observador. Tenint en compte que hi ha bastant temps per fer cadascun dels 4 censos, és difícil que, en un moment o altre, les condicions no siguin favorables per fer el comptatge. Amb tot, no és convenient reservar-se exclusivament els darrers dies de cada període per fer els censos, ja que si aquests coincideixen amb condicions meteorològiques adverses el cens no es podrà fer. Aquesta és una altra de les raons per la qual es considera preferible fer els censos durant els primers 15 dies de cada període.

Tots els censos es realitzaran sempre pel matí, de 9 a 12 del migdia. Els horaris i la durada són fixes, i s'hauran de mantenir així sense importar el període o el lloc. Aquest període s'ha definit com el moment del dia de màxima activitat dels rapinyaires, un cop ja s'han format les tèrmiques i quan la territorialitat i cerca de menjar està al seu punt àlgid.

Com es fan els censos?

Com hem comentat, el SEGRE s'ha definit com un seguiment dels rapinyaires diürns de Catalunya, i per tant totes les espècies que entrin dins d'aquesta categoria caldrà registrar-les durant els censos. No obstant, també s'afegiran totes les observacions de corb, cornella, gralla de bec vermell i gralla de bec groc.

Tota la zona visible des del punt d'observació haurà de ser censada durant les 3 hores de manera permanent, comprovant activament cap a tots els costats visibles al llarg de tot el període de cens per disminuir les probabilitats que un individu passi desapercbut

Un cop a camp, s'haurà d'omplir la part descriptiva de la fitxa, fent referència a les condicions meteorològiques i del punt d'observació, encara que no es detecti cap rapinyaire.

Per poder realitzar els censos de manera adequada, necessitarem una fitxa de cens Din-A4 per cada cens junt amb els codis de comportament per referenciar-los després de cada observació. També ens caldrà un mapa que incorpori tota l'àrea de visibilitat del punt, encara que aquesta inclogui parts fora del quadrat UTM-2,5 ja que cada observació s'haurà de situar sobre el mapa.

Una observació es defineix com la detecció simultània d'un o més exemplars. A la fitxa s'haurà d'assignar un numero correlatiu a cada observació que serà el mateix que s'annotarà sobre el mapa. S'annotaran tant les observacions de dins del quadrat com les de fora del quadrat, tant a la fitxa de camp com al mapa. Al mapa es poden acompanyar de fletxes que ens indiquin el moviment dels individus, mentre que a la fitxa, cada observació, anirà acompanyada d'un codi que indiqui l'activitat del/s individu/s.

És imprescindible l'ús de binocles i molt recomanable el del telescopi. També ens podrà ser molt útil l'ús d'una càmera amb zoom i una guia d'identificació de rapinyaires.

Per participar al SEGRE és necessari ser capaç de reconèixer correctament les espècies de rapinyaires diürns de Catalunya, ja que es comptaran tots els individus detectats al llarg del període de cens, anotant tots els comentaris i observacions que es creguin necessàries.

Entrada de dades

Les dades dels quatre censos caldrà entrar-los al web del projecte SEGRE abans del 31 d'agost: <https://monitoratge.ornitologia.org/> i guardar la còpia en paper de tots els censos a casa, com a còpia de seguretat. Per tal de poder entrar les dades, prèviament caldrà que us donem d'alta i activem dins el sistema SEGRE. Per aquest motiu és molt important que us poseu en contacte amb la coordinació del projecte des de l'inici de la vostra participació a través del correu electrònic indicant el vostre Nom i Cognom, Correu electrònic (que utilitzareu com a usuari de la plataforma) i els quadrats que censareu (codi i topònim).

Per donar-vos d'alta o solucionar qualsevol dubte, podeu contactar amb la coordinació del projecte: Institut Català d'Ornitologia, Projecte SEGRE, C./ Girona 168, entresol 5a, 08037 Barcelona, e-mail: segre.ico@gmail.com, telèfon: 666 191 077.

Institut Català d'Ornitologia
Museu de Ciències Naturals (Zoologia) Passeig
Picasso, s/n
08003 Barcelona
Tel.: 666 191 077
Correu electrònic: socc@ornitologia.org
www.ornitologia.org

En col·laboració amb:

Diputació
Barcelona

Xarxa de Parcs Naturals

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Climàtica,
Alimentació i Agenda Rural

Programa de seguiment integrat a:

OBSERVATORI DEL PATRIMONI
NATURAL I LA BIODIVERSITAT